

Egy új óra keretében gyakoroltassuk a három- és négytagu szavak elválasztását.

Gyakoroltassuk a szavak elválasztását ahányféleképpen csak lehetséges.

Vegyétek elő Olvasókönyveteket s keressétek ki a 15. olvasmányt!

15. ISTEN VELED, GÓLYAMADÁR!

Elmentek a gólyák. Szent István király napján láttam őket utoljára a mezőn. Nem halásztak már, csak álldogáltak a fűben. Ahogy ott állnak egymás mellett, bizonyára így beszélgetnek:

Menjünk sorba szavankint és mindegyikre mondjátok meg, hány tagból áll és hogyan lehetne elválasztani!

Kezd el! Isten. Két tagu. Válaszd el! Sor végére írom. Is- az új sorba: -ten. Jól van! Tovább! „gólyamadár”. Szótagold ezt! — gó-lya-ma-dár. — Figyeljétek csak, milyen hosszú és furcsa szó ez! (Ha a tanulók nem jönne nek rá maguktól, hogy ez két szóból áll, megemlíthetjük: gólya és madár. Ilyenkor ott választjuk el, ahol összetettük őket. Tehát = gólya-madár.

Tovább! „Elmentek” — ez három tagból áll: el-men-tek. Hogy választjuk szét? El-mentek, vagy elmen-tek. S így tovább.

Gyakorlás. Csendes foglalkozásul gyűjtsenek szavakat és válasszák is szét azokat.

Figyeljék meg könyvükben 1—2 oldalon, hogy mely szavakat választották el. Írják le azokat is!

Kókai Béla.

Számolás, mérés

III. OSZTÁLY.

A tanítás anyaga: Írásbeli szorzás. (3. óra).

Nevelési cél: A szorzás készségének biztos elsajátítása.

Vázlat.

- I. Előkészítés. a) számonkérés. Írásbeli szorzás: a kétjegyű szorzó. Utazzunk. Szorzás tízesekkel. Fejszámolás.
- b) Célkítűzés. Mennyi az ára 286 kg lisztnek, ha 1 kg liszt 34 fillér?
- II. Tárgyalás. a) A feladat megoldása. (Többjegyű szorzóval szorzunk).
- b) Az írásbeli szorzás menetének gyakorlása más példákon.
- c) A szorzás végrehajtása a legkisebb helyértékű szorzóval kezdve

- d) Az írásbeli szorzás törvényszerűségének megállapítása.
- III. Összefoglalás.
- a) Begyakorlás.
- b) Alkalmazás.

Tanítás.

I. Előkészítés. a) Számonkérés. Írásbeli szorzás: a szorzó kétjegyű. Fejszámolás. Ha 1 m vászon 3 P-be kerül, mennyibe kerül 4 m?

Felelet = Ha 1 m vászon 3 P, akkor

$$4 \text{ m vászon } 3 \text{ P} + 3 \text{ P} + 3 \text{ P} + 3 \text{ P} = 12 \text{ P.}$$

Hogyan kaptuk meg az eredményt? (A 3 P-t négyszer vettük összeadandóul). Ezt hogyan lehetne rövidebben csinálni?

$$3 \text{ P} \times 4 = 12 \text{ P, azaz négyszer } 3 \text{ P} = 12 \text{ P}$$

Ha egyenlők az összeadandók, az összeadás helyett szorzást végzünk.

Az a szám, melyet szorozni kell, a szorzandó; az a szám, amellyel szorozni kell, a szorzó.

Az eredményt szorzatnak nevezzük.

$$4 \times 5 = 5 \times 4.$$

Mit olvashatunk le ebből? (A szorzandó és szorzó felcserélhető anélkül, hogy az eredmény megváltozna).

Mennyi:

$6 \times 8 = ?$

$7 \times 8 = ?$

$8 \times 8 = ?$

$7 \times 6 = ?$

$8 \times 9 = ?$

$7 \times 9 = ?$

$9 \times 3 = ?$

$4 \times 7 = ?$

$8 \times 7 = ?$

$6 \times 9 = ?$

$7 \times 7 = ?$

$9 \times 5 = ?$

Mennyi:

$5 \times 10 = ?$

$27 \times 10 = ?$

$136 \times 10 = ?$

Hogyan szorzunk 10-zel? (Ha 10-zel szorzunk, a szorzandó egyeséből lesz ugyanannyi tizes, a tizesekből lesz száz-as stb.)

Hány dkg 3 kg?

$$3 \times 100 = 100 \times 3 = 300 \text{ dkg.}$$

Mennyi 5 f $\times$ 40?

$$\text{Felelet} = 5 \times 40 = 5 \times 4 = 20 \times 10 = 200 \text{ f} = 2 \text{ P}$$

Mennyi 3 f $\times$ 20 = ?

$5 \text{ f} \times 40 = ?$

$6 \text{ f} \times 40 = ?$

$6 \text{ f} \times 70 = ?$

Mennyi 23 cm $\times$ 7?

$$\text{Felelet} = 20 \times 7 + 3 \times 7 = 140 + 21 = 161 \text{ cm} = 1 \text{ m } 61 \text{ cm.}$$

Mennyi: 39 cm $\times$ 4 = ?

$85 \text{ cm} \times 5 = ?$

$7 \text{ cm} \times 84 = ?$

Mennyi: 160 g $\times$ 5 = ?

$230 \text{ g} \times 3 = ?$

$325 \text{ g} \times 3 = ?$

$$\text{Mennyi: } 4 \times 7 \times 8 = ? \quad 5 \times 3 \times 8 = ? \quad 6 \times 7 \times 4 = ?$$

Ha 1 métermázsza buza ára 20 P, mennyi az ára:

8 métermázsának? 4 métermázsának?

10 métermázsának? 9 métermázsának

Ha 1 m szalag 85 f, mennyi az ára:

4 méternek? 6 méternek? 8 méternek? 9 méternek?

b) Célkitűzés. Mennyi az ára 286 kg lisztnek, ha 1 kg 34 fillér?

II. Tárgyalás. a) Becslés: 286 kg kikerekítve 300, $34 \times 300 = 102$ P. A 286 kg liszt 102 P-nél valamivel kevesebbe kerül.

Felelet = $34 \text{ f} \times 286$ vagy 286×34 .

Mivel $34 = 30 + 4$, tehát

$$286 \times 34 =$$

$$286 \times 30 = 8580$$

$$286 \times 4 = 1144$$

$$\hline 9724$$

tehát: 286 kg liszt 9724 f = 97 P 24 f. A becslés: 102 P-nél kevesebb.

Vagy rövidebben:

$$\begin{array}{r} 286 \times 34 \\ \hline \end{array}$$

858 tizes

1144 egyes

9724

vagy

$$\begin{array}{r} 286 \times 34 \\ \hline \end{array}$$

1144 egyes

858 tizes

9724

Végezzük el a következő szorzásokat, felváltva, hol a kisebb, hol a legmagasabb helyi értékű számjeggyel kezdve. Minden szorzás előtt kerekítsétek ki a tényezőket és így becsüljétek meg előre a várható szorzatot. A szorzás után hasonlitsátok össze a szorzatot a becsléssel.

b) Házunkon 35 ablak van. Minden ablakban 15 üvegtábla van, hány ablaktábla van házunkon összesen?

Felelet = $35 \times 15 = 35 \times 10 = 350$ tábla + $35 \times 5 = 175$ tábla = $350 + 175 = 525$ tábla.

Röviden: 35×15

$$\begin{array}{r} 35 \\ \hline \end{array}$$

$$175$$

$$\hline 525$$

vagy kezdjük az egyesekkel a szorzást:

$$\begin{array}{r} 35 \times 15 \\ \hline \end{array}$$

$$175$$

$$35$$

525 ablaktábla.

c) A szorzás eredménye, a szorzat nem változik, ha a szorzást a legkisebb vagy a legmagasabb helyértékű számmal kezdjük. Vigyázni kell azonban arra, hogy a számokat a megfelelő helyértékre írjuk!

d) Végezzük el gyakorlásul mindkét féle módon a következő szorzásokat!

$$\begin{array}{lll} 24 \times 37 = ? & 26 \times 14 = ? & 43 \times 19 = ? \\ 36 \times 73 = ? & 83 \times 15 = ? & 48 \times 53 = ? \\ 37 \times 84 = ? & 28 \times 31 = ? & 26 \times 19 = ? \end{array}$$

Egy ablaktábla ára 7 pengő, mennyibe kerül az egy ablakban lévő 15 ablaktábla?

Háztetőnk cseréppel van fedve. Ha a tetőn 27 sor van s minden sorban 27 cserepet számlálunk össze, hány cserep van a háztetőn?

Házunk előtt a gyalogjáró téglával van kövezve. Ha a gyalogjárón 8 sor van s minden sorban 69 darab téglá van, hány darab téglá van gyalogjárónkon?

Termésünket jégkár ellen biztosítottuk. Ha ezért havonta holdanként 12 pengőt fizetünk s 24 hold földünk van, hány pengő biztosítási díjat fizetünk 1 hónapban? Az egész évben?

III. Összefoglalás.

- Begyakorlás.
- Alkalmazás.

Költeménytárgyalás

IV. OSZTÁLY.

A tanítás anyaga: Móra László: Nehéz várás című költeményének tárgyalása.

Nevelési cél: Hiszek Magyarországot feltámadásában!

I. Előkészítés.

a) Hangulatkeltés. A költemény tárgyalásához megteremttem a szükséges hangulatot. A költemény középpontjában egy édesanya van ugyan, azért mégis a gyermekek szubjektív érzéséből kell kiindulnunk. Megéreztetjük, hogy ha ők távol vannak otthonról, mennyire vágyakoznak utánuk szüleik. Ez érzések felkeltése után elvezetjük tanulóinkat az öreg édesanya érzéséhez, aki elszakított területen élő fiát várja vissza, de hogy ezt megkönnyítsem, bekapcsolom a saját érzésem, mint aki közbül állok a fiát váró édesanya és a gyermekek között.

b) Áthajlás a költeményre. A költő bemutatása. Az édesanya megjelenítése. Bemutatom Móra Lászlót. Ezek után érkezett az idő, hogy megjelenítsem a gyermekére váró édesanyát, kinek legdrágább kincse volt jó fia, de most magyar